

changing the electoral law, as well as the factors that influenced the modification of the electoral system were determined. The author highlighted the main problems of the functioning of the Slovak electoral system in the following aspects: distribution of seats, voting on the preferential system, representation of the regions in the parliament, electoral participation and political fragmentation. The indicated problems and discussion points necessitate further improvement of the electoral system in the Slovak Republic.

Keywords: Slovak Republic, parliamentary election, proportional electoral system, parliamentary democracy, political parties.

* * *

УДК 314.742 (71+73)

Козачук О. О.,
кандидат політичних наук, кафедра
міжнародних відносин, Чернівецький
національний університет ім. Юрія Федьковича
(Україна, Чернівці), o.kozachuk@chnu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ІМІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНОЇ РОБОЧОЇ СИЛИ В США ТА КАНАДІ

Імміграція та імміграційна політика є важливою складовою націєбудування в США та Канаді. Метою статті є аналіз імміграційної політики США та Канади щодо висококваліфікованої робочої сили, порівняння таких аспектів проблеми, як ступінь освіченості іммігрантів, відповідність іммігрантів програмам імміграції висококваліфікованої робочої сили, детальний аналіз кейсу бальної системи оцінки іммігрантів у Канаді. Використано методологію порівняльної політології, а саме: структурно-фокусне порівняння та метод кейс-стаді. Механізми формування імміграційних потоків, а саме такого елементу економічного зростання, як висококваліфікована робоча сила, можуть дати корисну інформацію, необхідну для ефективної інструменталізації імміграційної політики її суб'єктами. Запропонований аналіз дозволить як зробити висновки щодо імміграції висококваліфікованої робочої сили в США і Канаду, їх імміграційних політик, так і виокремити певні раціональні пропозиції для української імміграційної політики.

Ключові слова: імміграція, імміграційна політика, висококваліфікована робоча сила, етнорасова взаємодія.

Імміграція, і відповідно – імміграційна політика, є важливою складовою комплексного явища національного питання в США та Канаді. Обидві держави довгий час продовжують залишатись об'єктом імміграційних прагнень індивідів з усього світу. Очевидно, що обидві держави надзвичайно зацікавлені у імміграції висококваліфікованої робочої сили, оскільки таким чином новоприбулі зможуть принести користь як державі, так і не будуть для неї соціальним тягарем, претендуючи на достойну заробітну платню із першого ж дня імміграції. Досвід цих держав може стати в нагоді Україні, адже в сучасному глобалізованому світі все змінюється дуже швидко, а враховуючи цілком реально артикульовані представниками влади євроінтеграційні устремління, після перемоги у російсько-українській війні, поступового, але прогнозованого стабільного зростання ВВП та рівня життя громадян, цілком можливо очікувати збільшення імміграції в Україну в середньо та довгостроковій перспективі. Тому проблема формування цілей та принципів здійснення імміграційної політики провідними державами світу, якими, безперечно, є США та Канада, становить науковий та практичний інтерес.

Тематика активно розроблялась канадськими та американськими політологами, соціологами та економістами, такими як А. Анвар, Т. Вороби, Н. Каушал, Б. Лоувел, П. Ореопулос, К. Пенданкур, С. Сорока.

Значна частина матеріалів міститься у джерелах з офіційної статистики США та Канади.

В контексті структурно-фокусного порівняння імміграційної політики щодо висококваліфікованої робочої сили, з метою здійснення подальших досліджень науковцями у сфері аналізу, ми порівняємо імміграційну політику США та Канади із наступними завданнями:

– порівняти ступінь освіченості іммігрантів та факторів, які на це впливають;

– порівняти критерії відповідності потенційних іммігрантів програмам імміграції висококваліфікованої робочої сили;

– деталізувати кейс імміграційної політики Канади та проаналізувати недосконалість бальної системи.

Щодо концептуалізації поняття «висококваліфікована робоча сила», то немає і не може бути спільного для обох держав визначення. Його не може бути з тієї причини, що кожна держава як інститут, який справляє найбільший вплив на імміграційну політику, хоч і зважає на потреби внутрішнього ринку, наявні трудові ресурси, демографічні показники і т.д., індивідуально формує своє бачення «висококваліфікованої робочої сили». Проте ми підкреслюємо, що у випадку зі США та Канадою (як і в більшості держав світу), за основу береться наявність спеціальної освіти (професійної підготовки), досвіду роботи за спеціальністю та здійснення професійної діяльності, яка передбачає виконання складних, особливо складних видів робіт, обслуговування складних, особливо складних устаткування, приладів, програмного забезпечення тощо. Іншими словами, це індивід, який підпадає під достатньо високі рамки (критерії) відбору. Як бачимо, критерії етнічної чи расової належності не зазначені, що справило визначальний вплив (проте з різною динамікою) на формування імміграційної політики зокрема та націєбудування загалом в США та Канаді [1, р. 171].

Згідно з перепису населення 2016 р. у Канаді 21,9% індивідів є іммігрантами (вже громадянами або постійними жителями (Permanent Resident)), більше відносно значення іммігрантів було тільки у 1921 р. – 22,3% [2, р. 1]. Шестеро з десяти іммігрантів отримали дозвіл на імміграцію/постійне перебування економічною категорією, а саме 48% з них було допущено за програмою висококваліфікованої робочої сили, а 27,3% було номіновано за провінційними/територіальними програмами (враховано як основного заявника, так і його дружину/чоловіка/партнера та дітей; в деяких випадках індивіди можуть бути кваліфікованими за обидвома програмами) [2, р. 2].

У Сполучених Штатах згідно з результатами «Поточного опитування населення» (Current Population Survey) згідно з даних 2014 р. (313 401 000 загального населення США, з них 19 134 000 – натуралізовані громадяни (або 6,1%), а 21 609 000 – негромадяни США з різним статусом (6,8% від загальної кількості населення США)), аналіз іммігрантів можливий не тільки за критеріями статі, віку, країни походження [3], але мету в'їзду індивідів на територію США можливо простежити за типом візи, яка їх була надана. З середини 2000-х рр. близько 140 000 віз (щорічно; дана цифра трохи більша від 12% від загального показника імміграції в США в цей період) в США видаються для висококваліфікованої робочої сили. Проте сфери зайнятості натуралізованих

індивідів та негромадян США видно, що переважна більшість з них працює в сфері освіти, охорони здоров'я, сфера торгівлі та будівництва [4], що дозволяє зробити висновок щодо мети, з якою вони потрапили в США.

Певним чином методологічну проблему створює особливість імміграційної політики США, сфокусована на воз'єднанні сімей, що сприймалось як передумова інтеграції індивідів у суспільство. В Канаді, починаючи з реформ 1970–х рр. держава інструменталізувала економічну імміграцію, зокрема висококваліфіковану робочу силу в якості позитивного чинника на економіку Канади [1, р. 193; 5, р. 433]. Ми вважаємо, що подібні підходи, будучи застосовуваними протягом порівняно довгого періоду часу (від 1965 р. з прийняттям «Закону про імміграцію» в США та «Закону про імміграцію» від 1976 р. у Канаді, відповідно), мали наслідком зміну рівня кваліфікованості та навіть освіченості іммігрантів в ці держави. Якщо в Канаді рівень освіченості іммігрантів поступово зростає, то в США навпаки – знижувався, оскільки сама сутність системи воз'єднання сім'ї сконцентрована на економічному півні вже наявних в США індивідів, а за умови, коли державами–донорами іммігрантів стали неєвропейські країни (в основному, держави Латинської Америки) з нижчим рівнем доходу населення, а відповідно – освіченості та фаховості осіб, такий розвиток подій в довгостроковій перспективі став неминучим [6, р. 192] (станом на 2010 р. в США 66% іммігрантів потрапляли в країну за категорією «воз'єднання сім'ї» [5, р. 433], тоді як в Канаду станом на 2016 р. тільки 26,8% іммігрантів в'їхали за цією категорією [2, р. 1,7]). Враховуючи перелік держав–донорів іммігрантів, за визначенням Т. Вороби з Університету Дж. Хопкінса (США), до останнього часу США переживали «іспанізацію», коли більше половини іммігрантів прибувало з Латинської Америки (у 2010 р. їх частка серед всіх іммігрантів в США була 53,1%, а у 2016 р. – 51%), а Канада – «азіатизацію», коли близько половини іммігрантів прибувало з Азії (у 2016 р. 48,1% іммігрантів були з Азії [2, р. 5; 8]) [9].

Наприклад, для підтвердження тези щодо зміни рівня освіти новоприбулих індивідів, ми використали як результати наукових досліджень, які використовували статистичні дані періоду до 1990–х рр. [6; 10; 11], так і дані результати досліджень вчених з Колумбійського університету (США) Н. Кеушела та Й. Лі, які використовують кількісні методи, авторський набір змінних та параметрів, оригінальні математичні формули під час порівняння, для доведення факту впливу саме бального принципу імміграційної політики Канади на збільшення відносної кількості освічених іммігрантів, безвідносно до їх етнорасового походження [12]. Науковці доводять, що внаслідок трансформацій імміграційної політики Канади та відмови від етнорасових квот, ще певний час (а саме до 1990 р.), під час порівняння освіченості іммігрантів, в Канаді, на відміну від США, проявлялась менша відносна кількість індивідів, які володіли дипломом бакалавра або вище. Проте дані вже 2006 р. показували, що ситуація зазнала змін: Канада не менш приваблива, ніж США, для осіб з дипломом бакалавра або вище, а у випадку з іммігрантами, які не мають повної середньої освіти ситуація виглядає кращою, ніж в Сполучених Штатах. Подібна ситуація була і зі знанням мови держави призначення: якщо в

1990 р. різниця між ступенем володіння мовою в Канаді та США не була настільки відчутною, то останнім часом канадські новоприбулі індивіди покращили відносний показник цієї держави під час крос–національного порівняння зі США [12, р. 509–510].

Що є дуже важливим в контексті мети та завдань нашого дослідження, розрахунки та результати досліджень Н. Кеушела та Й. Лі доводять, що навіть за умови виключення іммігрантів з Мексики (враховуючи непропорційно велику концентрацію мексиканців в самі США, а також традиційно їх низький рівень освіти та знання англійської мови, цей момент є важливим) під час крос–національного аналізу в США та Канаді, результати залишаються подібними: бальна система Канади працює ефективніше на залучення висококваліфікованої робочої сили та економічної групи іммігрантів загалом, ніж відповідний сегмент імміграційної політики США [12, р. 510].

Відносно власне висококваліфікованої робочої сили, порівняння критеріїв відповідності потенційних іммігрантів програмам імміграції висококваліфікованої робочої сили в США та Канаді та присутності етнорасового фактору під час відбору. На відміну від США, нинішні вимоги до імміграції висококваліфікованої робочої сили в Канаду (адмініструється Міністерством з питань імміграції, біженців та громадянства) суттєво інші. Запрошення від роботодавця важливе, проте його відсутність (за умови досягнення 67 балів зі 100 для допуску до відбору за Федеральною програмою висококваліфікованих працівників (Federal Skilled Worker [13])) все ж дозволяє заяві потенційного іммігранта брати участі у відборі системи Express Entry: файл з профілем кандидата відправляється до пулу подібних претендентів, де на основі 1200–бальної системи критеріїв оцінювання [14] кандидати з найвищими балами будуть відібрані працедавцями в першу чергу. Жодного критерію, який певним чином обумовлював етнорасову належність, країну або регіон походження і т.д. нами під час аналізу критеріїв станом на листопад 2017 р. виявлено не було.

В Сполучених Штатах Департамент внутрішньої безпеки власне, і адмініструє імміграцію [15; 16]. Аналіз критеріїв та процесу подачі документів з метою імміграції в якості висококваліфікованої робочої сили дозволяє стверджувати, що в США станом на листопад 2017 р. діють достатньо жорсткі та високі критерії для можливої імміграції досліджуваної нами вищевказаної групи. Департамент вказує що кожного фіскального року доступно близько 140 000 віз для імміграції за категорією висококваліфікованої робочої сили [15]. Одразу варто відмітити, що мова йде про імміграцію з метою працевлаштування, а не про подальшу інтеграцію з метою набуття громадянства.

В США існує три категорії так званих «префернцій»: EB–1, EB–2, EB–3, причому тільки перший з них не вимагає офіційного запрошення від працедавця в Сполучених Штатах. Проте розраховувати підпасти під цю категорію індивід дійсно має володіти винятковим резюме: критерії належності до групи передбачають номінацію на Оскар, Пулітцеровську премію, отримання нагороди на Олімпійській іграх і т.д. Навіть для викладачів, дослідників та управлінського персоналу топ–рівня та інших категорій, які мають «видатні

досягнення» і які відповідають іншим вимогам преференцій, потрібне запрошення американського працедавця [17]. Отримання запрошення є достатньо забюрократизованою процедурою, оскільки дані правовідносини є прерогативою Департаменту праці США. До того ж, отримання необхідного пакету документів є обов'язком саме працедавця, а не потенційного іммігранта, крім того працедавець зобов'язаний довести в Департаменті праці, що в США немає достатньої кількості кваліфікованих, доступних для найму потрібних працівників, а також те, що запрошення іноземця «не вплине на рівень заробітної платні та умови праці працівників подібної кваліфікації в США» [15].

Вищезгадані процедурні труднощі з одного боку висувають високі вимоги до потенційного іммігранта, проте американська Л. Лоуел з Університету м. Джорджтаун (США) зазначає, що з іншого боку іммігрант, чия імміграція в США фактично спонсорована працедавцем, має значно вищі шанси закріпитись на ринку праці Сполучених Штатів, ніж особа, яка не має запрошення [18, р. 107]. Природно припускати, що працедавець, ризикуючи власними статками, є найкращим екзаменатором здатностей, талантів, кваліфікації і т. д. індивіда, ніж будь-який тест (тим більше, як у випадку з імміграцією висококваліфікованої робочої сили, наприклад, тести на знання англійської та/або французької мови проводяться третьою стороною), тому такі іммігранти потенційно мають найвищі шанси закріпитись та успішно інтегруватись в американське суспільство.

З іншого боку, та сама Л. Лоуел визнає, що забюрократизованість процедури створює великий часовий лаг між подачею заявки на імміграцію за категорією висококваліфікованої робочої сили та, власне, отриманням візи (дослідниця наводить дані майже чотирирічного часового лагу в Центрі обробки заяв у Техасі у 2007 р.) [18, р. 109]. Враховуючи вищевказані труднощі, природно припустити (і дані це підтверджують), що іммігрант має вже знаходитись в США: 90% заявників на постійне імміграцію в США в якості висококваліфікованої робочої сили вже там перебувають в якості володарів віз типу Н1–В, які дають право на тимчасове працевлаштування та вимоги до індивідів за якими є теж достатньо високими: таких віз видається 65 000 на рік та діють вони протягом максимум 3 років [18, р. 109; 19].

Очевидно, що існують думки щодо доцільності впровадження аналогічної канадській бальної системи для оцінки іммігрантів (Див., наприклад: [20]). Але її впровадження похитне усталені норми та інституції та потребує, на нашу думку як нового закону про імміграцію, реформи імміграційного процесу в США, так і зміну сприйняття імміграції суспільство. Наприклад, в США, «адвокати» імміграції висококваліфікованої робочої сили та імміграції загалом можуть вбачати небезпеку для членів сім'ї іммігранта, оскільки вони можуть не відповідати високим вимогам бальної системи та залишитись осторонь процесу. З іншого боку, працедавці воліли б залишитись в середині процесу відбору найманих працівників та не стати пасивними учасниками відбірного процесу, якими в своїй більшості є канадські працедавці [18, р. 119].

Проте ми не можемо не обійти нашою увагою факт, що бальна система відбору іммігрантів, яку використовує Канада, не є панацеєю від усіх бід та рецептом для наслідування для США та інших держав. Нижче, в контексті структурно-фокусного порівняння імміграційної політики США та Канади, ми доведемо, що у бальної системи імміграційної політики є свої суттєві недоліки, частина з яких пов'язана з проблемами міжнетичної взаємодії.

Численні дослідження, які під час порівняння використовують контроль змінних економічного характеру, вказують на те, що видимі меншини в Канаді отримують заробітну плату меншу від середнього рівня в цій державі, і саме етнічна та расова дискримінація є однією з цього причин [21–23]. Не менш численні дослідження проведені з американського боку, так і в плані порівняння США та Канади [24–28].

Основним критерієм концептуалізації відмінності доходів є різниця в доходах іммігрантів та місцевого населення (місцевими вважаються ті, чії предки вже як мінімум 3 покоління проживають в Канаді) (native-immigrant wage gap) [29]. Журналіст Maclean's.ca Е. Мейджисен уклав порівняльні таблиці на основі даних переписів населення 2006, 2011 та 2016 рр. в Канаді, які доводять існування різниці. Загальна різниця між доходами у 2006 р. у першій генерації складала 12,6% на користь місцевих, у 2016 р. вона була вже 16%. Для другої генерації мова йде про менші показники: 4,6% у 2006 р. та 5,4% у 2016 р. відповідно (знов на користь місцевих). Проте статистичні дані показали одну характерну особливість: стрімке збільшення різниці у доходах, якщо у порівнянні долучена змінна «використання англійської мови у спілкуванні вдома». У 2016 р. у першій генерації іммігрантів на 27,3%, а у другої – на 45,6% менший дохід, ніж у місцевих, якщо перші не спілкуються англійською вдома [29]. Ми не стверджуємо, що саме спілкування англійською є ключем до розуміння першопричини різниці, проте сухі цифри, на нашу думку, наштовхують на подальші наукові розробки в даному напрямку.

Більш науково обгрунтовані факти вищезгаданої різниці наведені у широко цитованому дослідженні економіста з Університету м. Торонто (Канада) Ф. Ореопулоса «Чому висококваліфіковані іммігранти зазнають труднощів на ринку праці? Експеримент на базі тринадцяти тисяч резюме» [30]. Проведене канадським науковцем дослідження важливе для мети та завдань нашої роботи, тому що пояснює саме прихованою етнічною та расовою дискримінацією різницю в доходах. Ф. Ореопулос разом з асистентами розсилали фейкові резюме працедавцям (в кількості близько 13 000). Резюме були поділені за критерієм прізвища: одні були типово англосаксонськими, а інші – індійськими, пакистанськими, китайськими, грецькими і т. д. Результати дослідження показали, що володарі типово англосаксонських прізвищ користувались набагато більшою прихильністю працедавців, ніж «іноземні» [30, р. 148]. Пізніше працедавці намагались пояснити свою прихильність сумнівами у володінні англійською мовою (володіння якою, до речі, не мало б викликати сумнівів, адже всі іммігранти за категорією висококваліфікованої робочої сили мали у профайлі імміграційної справи надати результати незалежного

тесту зі знання англійської чи/та французької мов), проте відмовились визнати, що їх спонукало задуматись над цим [30, р. 148]. Іншими словами, працевластувачі дискримінували потенційних працівників за критерієм їх прізвища.

Результати іншого експерименту, проведений авторитетними вченими С. Сорокою, М. Райтом, Р. Джонсоном, Дж. Сайтріном, К. Бентінгом та В. Кімлікою [31] в США, Квебеці та в «решті Канади» щодо етнорелігійної ідентичності, імміграції та розподілення соціальних благ, свідчать про більшу увагу до статусу «іммігрант» чи «місцевий» під час розподілення благ, ніж до етнорасової належності [31, р. 8].

Таким чином, ми можемо визнати, що бальна система відбору іммігрантів, яку практикує Канада, є достатньо ефективною, проте не ідеальною. Етнічна і расова дискримінація відносно іммігрантів зберігається, що веде до їх нижчого рівня доходу протягом як мінімум двох поколінь. Тенденції та механізми формування імміграційних потоків, а саме такого елементу економічного зростання, як висококваліфікована робоча сила, можуть дати корисну інформацію, необхідну для ефективної інструменталізації імміграційної політики політичними акторами. Оскільки згідно з державоцетричного неоінституціонального підходу нас більше цікавить роль та місце держави як інституту в цих процесах, ми вважаємо, що цей аналіз дозволить як зробити висновки щодо імміграції висококваліфікованої робочої сили в США і Канаду, їх імміграційних політик, так і виокремити певні раціональні пропозиції для української імміграційної політики.

Список використаних джерел

- Triadafilopoulos T. Global norms, domestic institutions and the transformation of immigration policy in Canada and the US. *Review of International Studies*. – 2010. – Vol.36, №01. – P.2. Statistics Canada. Immigration and ethnocultural diversity: Key results from the 2016 Census. – URL: <http://www.statcan.gc.ca/daily-quotidien/171025/dq171025b-eng.pdf> (Last accessed: 25.10.2017).
- U. S. Census Bureau. Population by Sex, Age, Nativity, and U.S. Citizenship Status: 2014. U.S. Census Bureau, Current Population Survey, Annual Social and Economic Supplement, 2014. – URL: <https://www2.census.gov/programs-surveys/demo/tables/foreign-born/2014/cps2014/2014-nativity-table1.1.xlsx>. (Last accessed: 25.10.2017).
- U. S. Census Bureau. Industry of Employed Civilian Workers 16 Years and Over by Sex, Nativity, and U.S. Citizenship Status: 2014. U.S. Census Bureau, Current Population Survey, Annual Social and Economic Supplement, 2014. 2017. – URL: <https://www2.census.gov/programs-surveys/demo/tables/foreign-born/2014/cps2014/2014-nativity-table1.8.xlsx>. (Last accessed: 25.10.2017).
- Woroby T. Immigration Reform in Canada and the United States: How Dramatic, How Different? *American Review of Canadian Studies*. – 2015. – Vol.45, №4. – P.430–450.
- Antecol H., Cobb-Clark D. A., Trejo S. J. Immigration Policy and the Skills of Immigrants to Australia, Canada, and the United States. *The Journal of Human Resources*. – 2003. – Vol.38, №1. – P.192–218.
- Statistics Canada. Gateways to immigration in Canada, 2016 Census of Population [Electronic resource]. 2017. – URL: <http://www.statcan.gc.ca/pub/11-627-m/11-627-m2017029-eng.pdf> (Last accessed: 13.11.2017).
- Statistics Canada. Immigrant population by selected places of birth, admission category and period of immigration, Canada, provinces and territories, census metropolitan areas and areas outside of census metropolitan areas, 2016 Census. 2017. – URL: <http://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2016/dp-pd/dv-vd/imm/index-eng.cfm> (Last accessed: 13.11.2017).
- Woroby T. M. Canadian Migration Policy in a North America Framework. *Borders and Bridges: Canada's Policy Relations in North America* / ed. Gattinger M., Hale G. Don Mills. – Ont.: Oxford University Press, 2010. – P.214–230.
- Borjas G. J. Immigration Policy, National Origin, and Immigrant Skills: A Comparison of Canada and the United States. *Small Differences That Matter: Labor Markets and Income Maintenance in Canada and the United States* / ed. Card D., Freeman R. B. – Chicago: University of Chicago Press, 1993. – P.21–44.
- Duleep H., Regets M. Some Evidence on The Effect of Admission Criteria on Immigrant Assimilation. *Immigration, Language, and Ethnicity: Canada and the United States* / ed. Chiswick B. R. – Washington, D.C.: American Enterprise Institute, 1992. – P.410–439.
- Kaushal N., Lu Y. Recent Immigration to Canada and the United States: A Mixed Tale of Relative Selection. *International Migration Review*. – 2015. Vol.49, №2. – P.479–522.
- Government of Canada. Selection factors: federal skilled workers. 2017. – URL: <http://www.cic.gc.ca/english/immigrate/skilled/apply-factors.asp> (Last accessed: 18.11.2017).
- Government of Canada. Comprehensive Ranking System (CRS) Criteria – Express Entry. 2017. – URL: <http://www.cic.gc.ca/english/express-entry/grid-crs.asp> (Last accessed: 18.11.2017).
- Department of Homeland Security. Permanent Workers. USCIS. 2017. – URL: <https://www.uscis.gov/working-united-states/permanent-workers> (Last accessed: 18.11.2017).
- Anwar A. Canadian Immigration Policy: Micro and Macro Issues with the Points Based Assessment System. *Canadian Ethnic Studies*. – 2014. Vol.46, №1. – P.169–179.
- Department of Homeland Security. Employment-Based Immigration: First Preference EB-1. USCIS. 2017. – URL: <https://www.uscis.gov/working-united-states/permanent-workers/employment-based-immigration-first-preference-eb-1> (Last accessed: 18.11.2017).
- Lowell B.L. Skilled Immigration Policy in the United States: Does Policy Admit «Enough» Skilled Workers? Wanted and Welcome?: Policies for Highly Skilled Immigrants in Comparative Perspective / ed. Triadafilopoulos T. – New York; London: Springer, 2013. – P.105–121.
- Department of Homeland Security. H-1B Specialty Occupations, DOD Cooperative Research and Development Project Workers, and Fashion Models. – URL: <https://www.uscis.gov/working-united-states/temporary-workers/h-1b-specialty-occupations-dod-cooperative-research-and-development-project-workers-and-fashion-models> (Last accessed: 19.11.2017).
- Freeman G. P., Leal, David L., Onett J. Pointless: On the Failure to Adopt an Immigration Points System in the United States. *Wanted and Welcome?: Policies for Highly Skilled Immigrants in Comparative Perspective* / ed. Triadafilopoulos T. – New York; London: Springer, 2013. – P.123–143.
- Bonikowska A., Hou F., Picot G. A Canada-US Comparison of Labour Market Outcomes among Highly Educated Immigrants. *Canadian Public Policy*. – 2011. – Vol.37, №1. – P.25–48.
- Pendakur K., Pendakur R. Color by Numbers: Minority Earnings in Canada 1995–2005. *Journal of International Migration and Integration*. – 2011. Vol.12. – P.305–329.
- Skuterud M. The Visible Minority Earnings Gap Across Generations of Canadian. *The Canadian Journal of Economics / Revue canadienne d'Economie*. – 2010. – Vol.43, №3. – P.860–881.
- Attewell P., Kasinitz P., Dunn K. Black Canadians and Black Americans: Racial Income Inequality in Comparative Perspective. *Ethnic & Racial Studies*. – 2010. – Vol.33, №3. – P.473–495.
- Clarke A., Skuterud M. A Comparative Analysis of Immigrant Skills and Their Utilization in Australia, Canada, and the USA. *Journal of Population Economics*. – 2016. – Vol.29, №3. – P.849–882.
- Kaushal N. et al. Immigrant Employment and Earnings Growth in Canada and the USA: Evidence from Longitudinal Data. *Journal of Population Economics*. – 2016. – Vol.29, №4. – P.1249–1277.
- Kaushal N. Earning Trajectories of Highly Educated Immigrants: Does Place of Education Matter? *Industrial and Labor Relations Review*. – 2011. – Vol.64, №2. – P.323–340.
- Lin C. Earnings Gap, Cohort Effect and Economic Assimilation of Immigrants from Mainland China, Hong Kong, and Taiwan in the United States. *Review of International Economics*. – 2013. – Vol.21, №2. – P.249–265.
- Magesan A. New Figures Show Just How Big Canada's Immigrant Wage Gap Is. *Macleans.ca*. 2017. – URL: <http://www.macleans.ca/news/canada/new-figures-show-just-how-big-canadas-immigrant-wage-gap-is/> (Last accessed: 28.10.2017).
- Oreopoulos P. Why Do Skilled Immigrants Struggle in the Labor Market? A Field Experiment with Thirteen Thousand Resumes. *American Economic Journal: Economic Policy*. – 2011. Vol.3, №4. – P.148–171.

31. Soroka S. et al. Ethnoreligious Identity, Immigration, and Redistribution. *Journal of Experimental Political Science*. – 2017. – P.1–10.

Kozachuk O. O., PhD, Chair of International Relations, Yurii Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine, Chernivtsi), o.kozachuk@chnu.edu.ua

Highly skill workforce immigration policy's peculiarities in the U.S.A. and Canada

Immigration and immigration policy are important components of nation-building in the US and Canada. The purpose of the article is to analyze the immigration policy of the United States and Canada on the highly skilled workforce, compare such aspects of the problem as the degree of immigrant education, the compliance of immigrants with highly skilled workforce immigration programs, and a detailed analysis of the immigration assessment case in Canada. The methodology of comparative political science applied, structural and focus comparison, and case-study method as well. Mechanisms for the formation of immigration flows, namely, such an element of economic growth as a highly skilled workforce, can provide useful information necessary for the effective instrumentalization of immigration policy by its subjects. The proposed analysis will allow to draw conclusions regarding the immigration of highly skilled labor in the US and Canada, their immigration policies, and to identify certain rational proposals for Ukrainian immigration policy.

Keywords: immigration, immigration policy, highly skilled workforce, ethnic and racial interaction.

* * *

УДК 327.01(73)

Коротков Д. С.,

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу, Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця (Україна, Харків), Dmytro.Korotkov@m.hneu.edu.ua

ПРИОРИТЕТИ ГЕОСТРАТЕГІЇ США В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ

Метою статті є ретроспективний аналіз класичних англо-американських геополітичних концепцій та виявлення їх впливу на сучасні міжнародні відносини. Оцінено роль геостратегії США в Східній Європі та Свіразії на основі геополітичного концепту Хартленд / Римленд. Встановлено, що в цю класичну концепцію закладені основні цілі американської геополітичної матриці панування в контексті географічних законів співіснування великих держав. Інструментарієм досягнення цієї мети вже являються більш сучасні концепції «м'якої» і «розумної» сили зовнішньополітичної діяльності США.

Ключові слова: геополітика, баланс сил, Хартленд, Римленд, м'яка сила, географічний чинник.

З розпадом СРСР та завершенням «холодної» війни геополітична картина світу та сутність міжнародних відносин здавалось би суттєво змінилися. Кінець тоталітаризму (його центру) у Європі ознаменувався перемогою демократичної моделі розвитку суспільства до якої повинні були прагнути колишні країни з комуністичного табору і, перш за все, розвалилася ідеологічно-політична вісь дво полюсного світу. Поступово геополітичний простір поглинається процесом глобалізації, який передбачав побудову нового однопольного світового порядку (з центром – США). Пошук форм та моделей світового порядку довгий час визначався майже винятково поняттями західних держав. За десятиліття, що минули після закінчення Другої світової війни, Сполучені Штати Америки – з їх потужною економікою і впевненістю в своїх силах – високо підняли прапор лідера міжнародної спільноти і додали до пошуку форм світового порядку здавалось би новий вимір. США – це держава, яка в прямій формі

заснована на ідеї вільного і представницького управління і зв'язали своє власне піднесення з поширенням свободи і демократії і приписали цим факторам здатність привести до досягнення справедливого і міцного миру. Традиційний європейський підхід до світоустрою розглядав відносини між народами і державами як конкурентні за своєю природою; щоб обмежити ефекти їх прагнень, що зіштовхуються, в Європі покладалися на рівновагу сил і концепт освічених державних діячів. Відповідно до загальноприйнятих американських уявлень – люди спочатку вважалися розумними, схильними до мирного компромісу і здоровому глузду; тому головною метою міжнародного порядку було поширення демократії. Вільний ринок збагачував б суспільства і замінив би традиційну міжнародну конкуренцію економічної взаємозалежністю [11].

Інформаційні технології та капітал стають рушійною силою глобалізації, яка передбачає інтеграцію держав в світову економіку. Здавалось, що все це зумовить мінімальну можливість військового конфлікту глобального масштабу і суттєво зменшить регіональні конфлікти. На жаль, події в Нигірному Карабаху, Афганістані, Сирії, Іраку, Грузії, Україні та інших регіонах говорять про протилежне. Концепція порядку, що лежить в основі сучасного світу, знаходиться в кризі. Деякі конфлікти закладені природно і можуть не загинути, то спалахнути з новою силою. Цивілізаційний розвиток так чи інакше супроводжується боротьбою між провідними суб'єктами міжнародних відносин за розширення сфер впливу. В цілому великі держави проектували свій вплив за рахунок експансії у бік малих та середніх країн. Зрештою зіткнення інтересів великих держав призводило до масштабних конфліктів, два з яких стали планетарними. У науковому геополітичному дискурсі є геополітичні теорії та концепції, які аналізують ці зіткнення в контексті суттєвого впливу географічного чинника.

Метою і завданням даного дослідження є ретроспективний аналіз класичних англо-американських геополітичних концепцій та виявлення їх впливу на сучасні міжнародні відносини. Визначальний внесок у розробку теоретико-прикладних конструктів щодо геополітичних підстав зовнішньої політики було зроблено представниками політологічної школи США. Серед усіх робіт фундаментальністю відрізняються наукові дослідження Г. Маккіндера, Зб. Бжезинського, Г. Моргентхау, Г. Кіссінджера, А. Мехена, Дж. Ная, Н. Спайкмена, Р. Страуса-Хюпе, А. Челлена, К. Уолтса тощо. Питанням місця України серед зовнішньополітичних інтересів США займалось значне коло вчених. Серед українських науковців можна назвати І. Афанасьєва, М. Бессонову, С. Віднянського, А. Дашкевича, Т. Ігнат'єва, Є. Камінського, Б. Канцелярку, О. Мазур, І. Храбана, Л. Чекаленко та ін.

Необхідно зазначити, що в західному політологічному дискурсі геополітика як галузь наукових досліджень втрачає своє значення і після закінчення «холодної війни» її роль могла зійти нанівець. Як стверджує український дослідник І. Ветринський «у сучасних умовах епохи глобалізації, яка характеризується поглибленням інтеграційних процесів та підвищенням взаємозалежності у відносинах між державами, класична геополітика є анахронізмом. Використання